

STIP VSO IN UTRECHT: PRAKTISCH EN PERSOONS- VORMEND ONDERWIJS

Op STIP VSO - school voor voortgezet speciaal onderwijs - zitten jongeren van twaalf tot en met achttien jaar met een cognitieve beperking (zml). Dagelijks werken leerkrachten en begeleiders aan individueel, persoonsvormend en praktijkgericht onderwijs. Dit doen ze aan de hand van vier onderwijspijlers: wonen, werken, vrije tijd en burgerschap. In deze onderwijspijlers wordt onder andere gewerkt aan burgerschapsvorming waarbij er directe relatie is met de persoonsvorming.

“Leerlingen die het aankunnen, mogen - bijvoorbeeld tijdens de pauzes - de rol van coach Beweegwijs op zich nemen. Het is mooi om te zien hoe trots ze dan zijn.”

Uitwerking van het domein burgerschap

STIP kent heel heldere en duidelijke gedragsregels, begrijpelijk en visueel gemaakt voor de leerlingen. Vanaf het begin krijgen de leerlingen geleerd hoe ze met elkaar moeten omgaan en wat respect is. STIP heeft de principes van de Vreedzame School - een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap - omarmd. Daarbij ligt de nadruk op socialisatie en persoonsvorming.

De school heeft een leerlijn seksualiteit en relaties. Leerlingen zijn kwetsbaar op dit vlak en kunnen hierover nog veel leren. Bovendien is het een heel belangrijke bouwsteen van persoonsvorming. Een andere bouwsteen van persoonsvorming is Beweegwijs. Dat is een manier om tijdens de pauze te werken aan beweging en tegelijkertijd te oefenen met sociale vaardigheden. Onderdeel van dit concept zijn kleurenzones op het schoolplein, die gekoppeld zijn aan bepaalde activiteiten. Zo wordt tijdens de pauze gewerkt aan sociale vaardigheden, zoals samenwerken en op je beurt wachten.

STIP vindt het ook belangrijk dat de jongeren leren hun mening te vormen over actuele zaken en dat ze daarover gesprekken kunnen voeren. In de pauze, maar ook thuis of tijdens stage/werk. Daarom kijken ze naar het jeugdjournaal en hebben ze gesprekken over het nieuws. Ze leren op die manier hun eigen mening te vormen en een andere mening te horen: van groot belang voor hun persoonlijke ontwikkeling.

Vrije tijd en werk

Op vrijdagen kunnen leerlingen kiezen uit een aantal verschillende interesse-groepen waarin ze aan de slag gaan met een invulling van vrije tijdsbesteding. Denk aan sport en spel, dansen, koken of make-up. Ze krijgen zo de mogelijkheid om erachter te komen wat ze leuk vinden. Zo leren ze zichzelf beter kennen, maar ook ontdekken wat hun mogelijkheden en interesses zijn. Dit helpt ze bij het vinden van een mogelijke invulling van vrijetijdsbesteding.

Het zichzelf leren kennen en ontdekken wat mogelijkheden en interesses zijn is ook van toepassing op voorbereiding naar werk - met dit verschil dat sectormodules in het oriëntatietraject in de onderbouw

verplicht zijn. Dus leerlingen kunnen niet kiezen wat ze leuk vinden, die keuzevrijheid komt pas later. Voordat leerlingen voor een sector kiezen, maken ze namelijk kennis met alle praktijkvakken. Ze moeten in de eerste jaren in alle verschillende sectoren werken: groen en dier, schoonmaak en verzorging, techniek, hout en metaal enzovoort. Een brede oriëntatie is een belangrijke voorbereiding op een passende plek in de maatschappij.

Wezenlijk onderdeel van die oriëntatie zijn begeleide en externe stages. In het transitietraject zijn leerlingen meerdere dagen per week aan de slag op hun (interne of externe) stageplek. Op maandag en vrijdag zijn ze weer op school voor terugkoppeling. Handig hulpmiddel daarbij zijn de taakkaarten waar STIP mee werkt. Hierop staan doelen waar leerlingen in een bepaalde periode aan werken. STIP is nog wel zoekend: hoe sluit je enerzijds aan bij de talenten en mogelijkheden van leerlingen, en zorg je anderzijds voor een passende, goede werkplek? Zeker als de woonomgeving van de leerlingen niet alle werkvoorzieningen heeft, is het een uitdaging om leerlingen daarin te begeleiden.

“In de interesse-groepen kunnen leerlingen kiezen wat ze fijn of leuk vinden, daarin krijgen ze veel vrijheid.”

Persoonsvorming en mogelijkheden

Het onderwijs - in ieder geval in het domein werk - is gericht op het voorbereiden van leerlingen op de juiste uitstroom, met daarbij passende werknemersvaardigheden. Daarbij gaat het ook om sociale werknemersvaardigheden: op tijd komen, omgaan met stress, persoonlijke verzorging enzovoort. De leerling moet zich later ook buiten school volgens bepaalde (sociale) regels gedragen.

Daarbij is persoonsvorming steeds een belangrijk uitgangspunt. STIP heeft veel aandacht voor het zelfbeeld van leerlingen: vooral omdat dit beeld niet altijd positief is. Behalve voor persoonsvorming is het ontdekken van mogelijkheden, talenten en beperkingen belangrijk bij de voorbereiding van deze bijzondere doelgroep op werk, burgerschap en vrije tijd. Om deze mogelijkheden, talenten en ondersteuningsbehoeften vast te leggen, maken leerlingen een portfolio en vullen dat met werkstukken, taakkaarten en andere leeropbrengsten. Zo'n portfolio maakt hen trots. Elke twee weken vindt er een gesprek van een half uur plaats met individuele leerlingen.

Leerkrachten en begeleiders werken met veel enthousiasme aan persoonsvorming en burgerschap. Zij hebben hart voor hun leerlingen en zetten zich daar honderd procent voor in. Hun uitgangspunt: sluit aan bij wat die leerling kan.

Tips

- Richt persoonsvorming zo in dat het recht doet aan en aansluit bij de ontwikkeling van de leerling.
- Bij deze leerlingen is het belangrijk om het onderwijs in te richten naar domeinen/ leefgebieden die functioneel zijn voor hun toekomst.

